

VALTA KLEINA, IEVĀS ANDERSONES, KASPARIĜA GARDAS FOTO UN FOTO NO ANDREJA ĒRGLA ALBUMĀ

VIJA BEINERTE

Medicīna ir reizē amats, zinātne un māksla – šo akadēmiķa Paula Stradiņa atziņu veiksmīgi īsteno viņa mazdēls, Kardioloģijas centra vadītājs, medicīnas doktors, profesors un kopš dažām nedēļām arī akadēmiķis ANDREJS ĒRGLIS. Ar viņa pūlēm Latvijā ir ieviesta invazīvās kardioloģijas metode, kas ļāvusi glābt tūkstošiem pacientu. Nule apgādā "Jumava" laista klajā viņa redakcijā tapusī "Sirds grāmata", kur apkopoti divdesmit stāsti par sirds veselību un noderīgi padomi, kā dzīvot ilgi un laimīgi. Par to tad arī mūsu saruna.

ANDREJS ĒRGLIS.

Par sirdi, Latviju un labām izredzēm

– Vecātēva slavas saulītē vai izcilibas ēnā – kā pagāja bērnība un pusaudža gadi?

– Tagad saprotu – tam, ka augvectēva mājā, kur dzīvoja faktiski visa akadēmīka Stradiņa dzimta un ciemojās daudzi izcili cilvēki, protams, bija nozīmē. Un ari tam, ka Nina Fjodorovna jeb Stradiņkundze bija šīs mājas centrs. Taču toreiz es par to nedomāju. Man patika tā brīvdomības gaisotne, kādā es tiku audzināts. Gan mani vecāki, gan abu pušu vecvecāki bija brīvdomātāji. Protams, biju lepns, ka viena mans vectēvs ir bijis liels ķirurgs, taču kā stimulu to apzinājos tikai vēlāk. Arī otrs mans vectēvs bija neparasta personība – Rīgas skolu inspektors, kas tam laikam bija ļoti augsts amats. Savukārt viņa brālēns bija Otto Šmits – kosmogonijas teorijas pamatlīcējs, matemātiks, geogrāfs, ģeofiziķis, astronoms, Čeļuskinā ekspedīcijas dalībnieks, PSRS Zinātņu akadēmijas viceprezidents. Un vēl bija mana milā vecmāmiņa filologe Daina Ērgle, pie kurās es bieži un labprāt dzivoju. Viņa bija liela indoeiropešu kultūras pazīnēja un Latvijas patriote, daudz lasīja man priekšā. Jau no mazām dienām es zināju, kas ir ugunkrusts un citas latvju zīmes.

*Galvenais, ko varam
saņemt no vecvecākiem un
vecākiem, – lepnumis par
savu dzimtu un valsti.*

ANDREJS ĒRGLIS

- Dzimis 1964. gada 25. decembrī Rīgā.
- Dr. med., LU profesors, LZA akadēmikis, kardiologs.
- Latvijas Kardioloģijas centra vadītājs Paula Stradiņa kliniskās universitātes slimnīcā.
- Latvijas Kardiologu biedrības prezidents.
- Vairāk nekā trīssimt zinātnisku publikāciju autors.
- Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.
- Precējies ar Māru Ērgli, dēli Kristaps (30) un Mārtiņš (24), vedekla Estere Ērgle, mazdēls Ernests (1,7).

1986. gadā muzejā, kur Dr. Ninai Stradiņai tika pasniegta prof. Paula Stradiņa balva. Sēž no kreisās: Nina Fjodorovna, Andreja māsica Maija Sosāre, māte Dr. Asja Egīte. Stāv no kreisās: akadēmīķis Jānis Stradiņš, māsica Linda Sosāre, brālēni Pēteris Stradiņš un Pauls Stradiņš, malā visgarākais – Andrejs.

Pasaules Sirds dienā 2013. gadā. Uz kofera "120/80" – veselīga asinsspiediena skaitlis.

Ar Dr. Daci Sondori un Doc. Andi Dombrovski, veicot angioplastiju.

Ziemsvētkos un Lieldienās mēs kopā pīrāgus cepām. Īstenībā tā ir liela laime – uzaugt šādā gimenē. Es to vienmēr esmu vēlējies uzsvērt: ja bērniem kopš mazotnes stāstīsim, cik Latvija ir brīnišķīga valsts, viņi to patūrēs dzīļi sirdi un, pat ja kādā bridi aizbraukus, vēlāk tomēr atgriezīsies. Es pasauli zinu diezgan labi, ir tikai dažas vietas, kur vēl neesmu pabijis, taču droši varu teikt: nekur nav tik labi kā Latvijā. Tas ir galvenais, ko varam sapnēt no vecvečakiem un vecākiem, – lepnūms par savu dzimtu un valsti.

– Pēc šādas atzinās gandrīz vai neērti jautāt, vai jūs bērnibā arī blēnas darījāt...

— Kā nu bez tām! Ar brālēnu Paulu, kas bija dažus gadus par mani vecāks, visādus fizikus un ķīmijas eksperimentus veicām, kaut ko spridzinājām, raketes šāvām, arī lokus un bultas taisījām, jenotus medit gājām. Tas viens medību piedzīvojums laukos pie Paula otriem vecvečakiem beidzās diezgan nelāgi – atpakaļcelā brālēns ar kabatas nazi kāju savainoja, bet es ielužu vircas bedrē, izpeldējos ar visu biezo ziemas mētelīti. Mūs glāba tas, ka Pauls bija visādā ziņā paraugbērns. Bet, kad Rīgas mājā ar bumbu saplēsām smallku Ķīnas porcelānu, kas nez no kurienes bija vests, dabūjām pa mizu abi divi. Ne jau no Ninas Fjodorovnas, pati viņa to nedarīja, izsauca vecākus uz pārrunām.

– Kad un kā sapratāt, ka medicīna ir jūsu ceļš?

— Mani vienmēr ir fascinējis kino, ipaši režījs. Es pat vienubrīd gribēju braukt uz Maskavu stāties VGIK. Nopietni. Brālēns Pauls bija liels fotogrāfs, gribēja kļūt par kinooperatoru, viņam līdzī aizrāvos arī es. Doma par kino man ilgu laiku nelika miera. Bet es jau ari Mākslas akadēmijā divus gadus zīmēšanas kursos nogāju. Un par arhitektūru biju domājis. Taču notika tā, ka mana māsica apprečējās ar Uldi Kalniņu. Viņš bija jauns, aktīvs, spor-

angioplastiju jeb sašaurinātu asinsvadu paplašināšanu. Kā tas notika?

— Vispār jau tā bija drosme un zināmā mērā arī pārgalvība. Ar profesoru Uldi Kalniņu bijām dažas angiogrāfijas kopā veikuši, taču par angioplastiju tobrīd bijām tikai laisjuši. Strādājām ar stikla šķīrcēm, ko sterilizējām un lietojām atkārtoti. Cimduš muļu krāsnis likām. Īstenībā sākām pat bez cimdiem, rokas ar spirtu dezinficējām. Taču mums bija angioplastijas veikšanai nepieciešamās

Prieks, ka prezidentam nevajadzēja braukt ārstēties uz ārzemēm. Latvija sirds medicīnas jomā kļuvusi par vienu no līderēm Eiropā, un lielā mērā mēs nosakām kardioloģijas toni arī pasaulē.

tisks, milzīgi mērķtiecīgs. Līdztekus kardiologijai viņam bija vēl divas kaislības: basketbols un angļu valoda. Grāmatas viņš saņēma no Australijas radīem. Iedvesmu un priekšstatus par medicīnu smēlās nevis padomju literatūrā, bet Rietumu avotos. Tagad saprotu, ka tieši caur viņu pasaules elpa ienāca arī Latvijā. Mēs ar Uldi bijām lieli draugi, tas, ka esmu medicīnā, lielā mērā ir viņa noelpens. Un gan jau kāda nozīme bija arī tam, ka vectēva māja atradās preti Stradiņa slimnīcai, kur gan mamma, gan Nīna Fjodorovna strādāja. Bērnibā daudz laika esmu pavadījis slimnīcā un tās teritorijā.

— 1990. gadā kopā ar kolēgi Andi Dombrovski veicāt Latvijā pirmo

ierices. Tas bija brīnums – ierices mums tika atvestas pēc pirmā Latviešu ārstu kongresa, kas notika 1989. gadā Stokholmā. Profesors Uldis Kalniņš kongressā bija satīcis kādu latveti, kas teicās pārstāvam medicīnas aparāturās ražotāju "Boston Scientific". Aizgājuši uz restorānu, Uldis viņam pie pusdiennām izstāstījis mūsu situāciju. Pēc kāda laika no Vācijas pienāk trīs kastes ar dārgām ierīcēm. Mums elpa aizrāvās, bet, kad gribējām pateikt paldies par nenovērtējamo atbalstu, "Boston Scientific" atbildēja, ka tāds cilvēks pie viņiem nekad neesot strādājis. Otrs brīnums – piezvana man Bērnu fonda priekšsēdis Andris Bērziņš, esot pienākusi humānās palīdzības krava, kur varētu būt arī kaut kas ar

1975. gadā ar vecākiem Asju un Andreju un māsu Janu ekskursijā Sāmsalā.

Ar dēliem Kristapu
(pa kreisi) un
Mārtiņu (pa labi).

Ar kolēģiem ikgadējā basketbola mačā kongresa "Baltic Summer" laikā 2010. gadā.

kardiologiju saistīts. Aizbraucu, skatos: starp skrūtuļslidām un pliša lāčšiem – jaunākās ierīces (katetri, baloni, stigas) un medikamenti angioplastiju veikšanai vairāku simtu tūkstošu latu vērtībā. Togad mēs veicām septiņas operācijas. Kopā ar mums bija arī profesors Juris Jansons, viens no maniem pirmajiem skolotājiem, un profesors Romans Lācis. Vēl jāpiemin, ka vēlāk, 1993. gadā, es stažējos pie Kristapa Zariņa Stendfordā, bet 1994. gadā – pie Andra Saltupa Melburnā. Viņš bija invazīvās kardiologijas pamatlīceņu Austrālijā, darbojās šajā jomā jau kopš 80. gadiem. Nu viņš esmu daudz mācījies gan kā medikis, gan kā cilvēks.

– Kas īstenībā ir vienlīdz svarīgi. Ne velti profesors Pauls Stradiņš ir teicis: tikai labs cilvēks var būt labs ārsts. Atgriežoties pie sirds lietām, vēlos lūgt nelielu skaidrojumu. Kardioķirurgs atver pacienta krūskurvi un liek asinsvadiem apvedceļus; invazīvais kardiologs asinsvadus paplašina bez skalpeļa, darbojoties caur kādu no arterijām. Vai esmu pareizi sapratusi?

– Jā, mēs veicam punkciju caur cirkšņa vai augšdelma arteriju, ievadot tajā katetriņu, smalku ka matiņš, un caur to balonīnu, kas paplašina asinsvadu. Šī metode radās 1977. gadā, tās autors ir Andreass Gruncigs, vācu izceļsmes kardiologs, kas dzīves lielāko daļu pavadīja Šveicē, bet mūža nogali – ASV. Pirmos balonībus Gruncigs taisija Ciriņē savā mājā gāzes plīti.

P. Stradiņa slimnīcas invazīvo kardiologu un kardioķirurgu zvaigžņu komanda pirmo hibrīdoperāciju laikā.

- Tad jau dullie ir ne tikai Latvijā!

— Tieši tā! (Smejas.) Viņu pašu es netiku redzējis, bet vina skolniekuš gan. Viens no tiem, Hanss Boniers, atcerējās, kā braucis uz Cīrihi, kur Gruncigs pa mājas pagraba logu izsniedzis viņam katetru, par ko preti bijis jādod tūkstoš dolāru. Tur ir vesels stāsts par to, kā attīstījās angioplastija. Kad Gruncigs dzīvoja Cīrihē, viņš brauca ar mokiku, vēlāk ar folksvāgenu. Tad viņš izšķīrās no pirmās sievas, apprečēja modeli, pārcēlās uz Ameriku, kur brauca jau ar ferari. Beigās viņš ar savu privātu lidmašīnu devās uz Nujorku apraudzīt pacientu, taču pa ceļam avarēja un viņi abi ar sievu modeli gāja bojā. Protams, daudzi pēc tam runāja par šā stāsta morāli, taču Grunciga ieguldījums medicīnā ir milzīgs. Īstenībā nenovērtējams.

— Ir apriteļojuši divdesmit pieci gadi, kopš Latvijā ieviesta invazīvā kardiologijas metode. Vai pa šo laiku invazīvā kardiologija un kardioķirurgija sākušas draudzēties?

— Precīzi. Nu jau vairākus gadus kopā veicam tā sauktās hibrīdoperācijas. Īstenībā Latvijā ir viena no labākajām sirds komandām, kur iesaistīti loti daudzi speciālisti — arī gerontologi, anesteziologi, nefrologi, gimenēs ārsti utt.

— Vai var teikt, ka Latvija sirds ārstēšanas jomā kluvusi par vienu no liderēm Eiropā?

— Pavism noteikti. Turklatā lielā mērā mēs nosakām kardiologijas toni arī pasaulei.

— Arī mūsu Valsts presidentam sirds operācija tika veikta Latvijā.

— Par to man ir milzīgs prieks. Prieks par Latvijas sabiedrības pozitīvo attiekīsmi. Prieks, ka prezidentam nevajadzēja braukt ārstēties uz ārziņiem. Ari tā ir Latvijas vizītkarte. Esmu pārliecīnāts, ka pēc pusotra vai diviem mēnešiem prezidents būs uz kājām un varbūt pat labākā formā, nekā bija pirms tam. Spēlēs basketbolu un nebūs viņam nekāda invaliditāte jākārto. Operāciju veica lieliska kardioķirurgu grupa, tur bija Romans Lācis, Pēteris Stradiņš, Uldis Strazdiņš, lidzās viņiem arī kardiologi un infektiologi, viiss tika izdarīts laikus un pareizi. Taču vislielākais prieks man ir par to, ka šāds operācija būtu veikta jebkurām Latvijas iedzīvotajām, ne tikai Valsts prezidentam. Ari tas apliecinā mūsu valsts spēku. Ar visu to nericigo finansējumu, kāds tiek atvēlēts medicīnai un kas turklāt ir nepareizi organizēts. Taču tas ir jau citu diskusiju temats.

— Jūsu brālēns Pēteris Stradiņš reiz man sarunā teica: ar budžetu, kāds Minhenē ir atvēlēts trim kardiologijas centriem, Latvijā mēģina uzturēt pie dzīvības visu veselības aprūpes sistēmu.

— Stradiņa slimnīcas budžets ir apmēram astoņdesmit deviņi miljoni eiro gadā. Viens līdzīgais vai pat mazākais slimnīcas budžeta Vācijā ir astoņsimt deviņdesmit miljoni eiro gadā. Latvijā publiskais finansējums medicīnai ir nepiedodamai mazs, no tā mēs visi loti ciešam. Kaut nu lēmēji reiz saprastu, ka ieguldījums veselības aprūpē valstij at maksājas ar uzzīju, jo lauj cilvēkiem, pirmkārt, dzīvot, otrkārt, dzīvot kvalitatī-

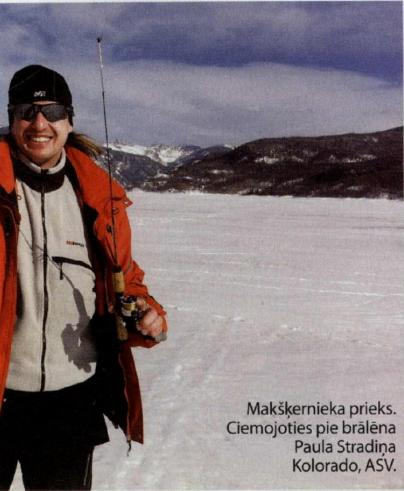
vi. Es atceros tos laikus, kad pēc infarkta paciens bija praktiski norakstīts, ārsti bija laimīgi, ja viņš izdzīvoja, kaut arī līdz mūža galam palika uz gultas. Tagad paciens pēc infarkta, ja tas laikus atklāts, jau pēc nedēļas var sākt strādāt, slēpot, spēlēt basketbolu.

— Lai vai cik izcil ir daži mūsu speciālisti, esmu sapratusi, ka Latvijā tomēr labāk ir neslimot. Tāpēc mani loti iepricināja jūsu "Sirds grāmata", kur runājat par to, kas jādara, lai dzīvotu ilgi un laimīgi.

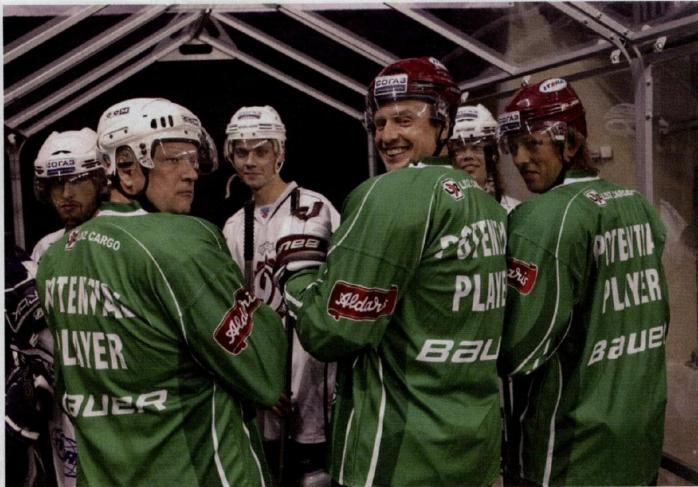
— Īstenībā rūpēties par ilgu mūžu jāsāk jau no mazām dienām. Kustības, sabalansēts uzturs, savais gaiss, miegs, prāta treniņš — tas viss ir loti svarīgi.

Interesanta lieta: mēs, ārsti, izklāstot pacientiem profilaktiskās vadlinijas, arī paši sākam ar tām aizrauties, tādā kā pašu sugestija notiek. Tā pamazām dzima ideja apkopot mūsu pieredzi grāmatā, kas kļūtu par veltijumu manam skolotājam un draugam Uldim Kalniņam.

Cilvēka organismā rezerves patiesībā ir milzīgas, mēs izmantojam tikai niecīgu daļu sava potenciāla. Atceros, 80. gadu beigās Latvijā sešdesmitgadīgs cilvēks skaitījās vecs. Un tad pie mums ieradās kolēģi no Austrālijas, kam visiem bija pāri sešdesmit, — jaunekļi, enerģiski, mirdzošām acim. Tas bija negaidīts atklājums. Mums bija jāmaina domāšana un uztverē, jāpārorientējas. Tagad varu teikt, ka par vecu drikst saukt tādu cilvēku, kas nodzīvojis vismaz līdz simt gadiem. Kad es sāku strādāt, mani pacienti lielākoties bija četrdesmitgadnieki. Toreiz man viņi visi šķita veci. Tagad lielākā daļa pacientu ir

Makšķernieka prieks.
Ciemojoties pie brālēna
Paula Stradiņa
Kolorado, ASV.

Ar kolējiem hokeja mačā "Pret smēķēšanu!" 2013. gadā.

vecāki par sešdesmit pieciem gadiem. Un ir arī tādi, kam pāri deviņdesmit. Mums ir jātiecas iespējami paildzināt mūžu, lai cilvēks pēc sešdesmit pieciem gadiem jūtas tik labi, ka nemaz negrib iet pensijā. Tas būtu arī valstij izdevīgi. Tāpēc ir jārunā ne tikai par dzimstību un izbraukšajiem, bet arī par dzīves ilgumu un kvalitāti.

- Pacienti, zinātniskais darbs, pedagoģija, sabiedriskie pienākumi – vai attieks laiks arī privātai dzīvei?

– Vakar es blāvu: man nav nekādas pri-vātās dzīves! (*Smejas.*) Bet tā jau gluži nav. Ir draugi, reizēm pat satiekamies. Ir sports un mājas. Kundze, paldies Dievam, strāda medicīnā, saprot.

- Pastāstiet kaut nedaudz par Māru! Kur, kad un kā jūs satikāties?

– Bastejkalnā, 1980. gadā. Es mācījos 1. vidusskolā, viņa 2. vidusskolā. Ľoti romantiski. Mūsu attiecībām ir sena vēsture. Abi bijām skolēni. Bet toreiz jau meitene, ja līdz divdesmit gadiem neap-precejās, skaitījās vecmeita. Tie bija citi kāti. Tāpēc tagad esmu agrīns vectētiņš. Un loti par to priečājos.

- Kurs tād sarūpejā šo prieku?

– Jaunākais, protams. (*Smejas.*)

Mārtiņam ir sieva Esterē, pirms pusotra gada viņiem piedzima dēls Ernests. Milzīgs milulis mums visiem.

- Ko darāt kopā ar bērniem?

– Ar Kristapu un Mārtiņu reizi nedēļā pa vakariem spēlejam basketbolu. Ar Kristapu arī kaloši kāpjām un pie projektiem kopā strādājam. Kristaps ir pabeidzis lidotāju skolu, viņam ir pilota licence. Pēc tam arī juristos ir studējis, patlaban mācās medicīnu. Savukārt

Mārtiņš šogad pabeigs Medicinas akadē-miju, pie Pētera jau iet uz sirds operācijām. Ar Mārtiņu vakar tenisu kopā spēlējām. Un vēl mums ar Māru ir liels prieks, ka bērniem pie mums labi patik. Viņiem jau katram ir savas mājas, taču labprāt nāk pie mums paciemoties.

- Ko vēl darāt, lai nebūtu jāklūst par savu kolēgu pacientu?

80. gadu beigās Latvijā sešdesmitgadīgs cilvēks skaitījās vecs. Tagad par vecu drīkst saukt tādu, kas nodzīvojis vismaz līdz simt gadiem. Mums jātiecas, lai cilvēks pēc sešdesmit pieciem gadiem jūtas tik labi, ka nemaz negrib iet pensijā. Tas būtu arī valstij izdevīgi.

– Mana lielā laime ir tā, ka tēvs spēlēja šahu. Labi spēlēja, iemācīja arī man. Taču vienlaikus mudināja un pat spieda arī sportot.

- Trenēt ne tikai smadzenes un iztēli, bet arī kerķemi.

– Jā, jā! Un tad vēl Uldis Kalniņš, absolūti fanātisks basketbolists. Institūtā, viņa iedvesmots, pat spēlēja basketbola izlāse. Tagad bumbu grozā pamētāju tikai sava prieka pēc. Toties spēlēju tenisu. Esmu studējis kopā ar brāliem Feldmaņiem. Kasparš tagad ir plastikas kūrīgurs, bet viņa dvīnubrālis Paulam, kas savulaik bija PSRS sporta meistars, ir tenisa skola. Sāku Mārtiņu uz to vadāt, taču pamazām arī pats aizrāvos. Tagad spēlēje ne tikai starptautiskos amatieru čempionātos, piemēram, Pasaules arstu tenisa čempionātā, bet arī štos senioru

čempionātos. Ja esī sācis nodarboties ar sportu, tas ieviel. Kāpēc Pēteris Stradiņš un Pēteris Apinis skriens "magnētos"? Kāpēc tik daudzi piedalās velobraucienā un Rīgas maratonā? Sacensības ir veids, kā saglabāt savas kognitīvās funkcijas. Un tas jau arī ir pats svarīgākais – pēc iespējas iesaistīt nāciju aktīvā dzīvē. Tur taču ir tāds azarts! Man ir laime spēlēt

pret večiem, kas olimpiādes startējuši pirmajā simtniekkā. Skaidrs, ka man nav diez cik spōzu izredžu, izņemot dubultspēles, tajās man labāk veicas, taču stimuls ir milzīgs. Paskatieties uz profesoru Jankovski! Viņš smeja, ka vagot nevis "deviņdesmit plus", bet "simts minus" grupu. Un tas ir īeliiski. Galvenais, ka nesēž uz divāna pie televizora, bet sacenšas.

- Ko varat novēlēt mūsu nācijai?

– Pirmkārt – gudrību. Visos līmenos. Mūsu tautā tā ir Būtu labi, ja tā piemīstu arī tiem, kam par tautu jārūpējas. Saprast, ka rūpes par veselību ir rūpes par nāciju un valsti. Par Latviju kopumā. Ja to sopratisim un arī atbilstoši rikosimies, mums ir labas izredzes. Mēs nepazudisim. Esam gudra un varoša tauta. Mums viss izdosies!